

АКТУАЛЬНІ ТА ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

УДК 340.6 + 343

СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЗАГАЛЬНИХ ФЕНОТИПІЧНИХ ОЗНАК ЛЮДИНИ ЗА ДЕРМАТОГЛІФІЧНИМИ ПАРАМЕТРАМИ КИСТІ ТА СТОПИ

Мішалов В.Д.¹, Козань Н.М.²¹ Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика² ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет»

Резюме: В статті представлено зв'язок судово-медичної дерматогліфіки з іншими медичними та немедичними науками. Визначено основні напрямки та положення судово-медичної дерматогліфіки: предмет та об'єкти дослідження, а також коло питань, що вирішуються. Дано загальну оцінку сучасному стану питання визначення кровної спорідненості та ідентифікації загальних фенотипічних ознак особи методом пальцевої і долонної дерматогліфіки, а також дерматогліфіки стопи. Проведено аналіз останніх наукових публікацій з даної проблеми.

Ключові слова: ідентифікація особи, дактилоскопія, дерматогліфіка.

Наявність потенційно небезпечних промислових комплексів, розвиток транспортних засобів, стихійні лиха, локальні збройні конфлікти нерідко стають причинами масової загибелі людей [9, 11, 13, 14, 17, 19, 20, 32, 33]. У зв'язку з цим, першочерговим завданням, яке ставлять слідчі органи перед судово-медичними експертами, є ідентифікація особи. Робота судових медиків у даному напрямку, навіть при використанні сучасних методів ототожнення особи, часто буває ускладнена через значні ушкодження чи розчленування тіл загиблих, їх обгорання, а також різко виражені посмертні зміни [3,4]. Тому в останні роки закономірно зріс інтерес до дактилоскопії та дерматогліфіки, як простих та зручних у застосуванні, а також матеріально необтяжливих методів [3, 4, 7, 10, 12].

Відома велика кількість дисертаційних робіт, що присвячена використанню дерматогліфічного методу в судово-медичній практиці: Тарасов І.Б. [25], Фандеева О.М. [26,27], Фандеев А.Л. [28], Шпак Л.Ю. [31], Божченко А.П. [2], Сидоренко А.Г. [23], Мазур Е.С. [15]), та в інших галузях науки (Абрамова Т.Ф. [1], Сегеда С.П. [21], Суворова Н.А. [24].

Слід відмітити, що підвищений інтерес до дерматогліфіки в останні роки з боку судових медиків дозволив інтегрувати досягнення біології (антропології, генетики, медицини) та криміналістики і на цій основі вирішувати ряд складних завдань, що стоять перед експертами, зокрема, вдалось розробити методологію не лише негативного, а й позитивного вирішення питання про кровну спорідненість у справах спірного батьківства, материнства та підміни дітей [25-28, 35]. В свою чергу, на цій основі стало можливим опосередковане, тобто через встановлення кровної спорідненості, ототожнення особи [3, 25, 31].

На якісно новий рівень вийшли можливості вирішення традиційних завдань по діагностиці таких

фенотипічних ознак людини, як раса, вік, стать, антропоскопічні та антропометричні [2, 8, 16, 18, 22]. Важливо відзначити, що найбільш глибокі методичні розробки з проблеми діагностики кровної спорідненості, етно-територіальної та расової належності стосуються дослідження головних долонних ліній [21, 34], дерматогліфічних ознак стоп [25], візерунків дистальних фаланг пальців рук [2, 3, 4] і ніг [28], середніх і основних фаланг пальців рук [31].

Гребінцевий малюнок пальців та дерматогліфіка долонь та стоп з усіх зовнішніх ознак є найбільш зручними для дослідження, оскільки легко визначаються, піддаються класифікації і постійні упродовж всього життя. Практика показує, що в процесі дослідження трупів далеко не завжди вдається отримати якісні відбитки всіх ділянок гребінцевих узорів шкіри і вивчити їх численні ознаки [3, 4, 28, 31]. Виникає необхідність у прогнозуванні втрачених, але діагностично значущих параметрів. Для ситуацій, коли частини тіла, з яких отримані відбитки, відокремлені один від одного (вибухова травма, кримінальне розчленування і т.п.), постає питання про їх анатомічну локалізацію та належність одній людині.

Вивчення наукових праць, присвячених судово-медичній дерматогліфіці, дозволяє відокремити два її напрямки: ототожнення загальних фенотипічних ознак людини (етно-територіальна, статева належність, антропоскопічні та антропометричні параметри) та діагностика кровної спорідненості.

Перший напрямок представлений працями, в яких на основі пальцевої та долонної дерматогліфіки запропоновано методики відтворення загальних фенотипічних ознак людини (етно-расова належність, стать, антропоскопічні та антропометричні параметри).

Як відомо, у різних народів світу частота шкірних візерунків дуже сильно варіює. Ф. Гальтону належать перші спроби застосування пальцевих візерунків у цілях етнічної (расової) дерматогліфіки. Він виділив основні типи пальцевих візерунків і звернув увагу на те, що морфологічний тип візерунка не змінюється з віком, а змінюється лише його розмір [29].

Капітальні багаторічні праці Гладкової Т.Д. [5] та Cummins H, Midlo Ch. [34] містять дуже цінні дослідження дерматогліфіки приматів і досі служать посібником і основою для подальших досліджень антропологів, медиків і криміналістів.

У даний час в антропології дерматогліфічні

ознаки залучаються для вирішення етногенетичних завдань багатьма вченими. Так, дослідження з дерматогліфіки народів Кавказу і Закавказзя містяться в роботах Хіть Г. Л. [29]. Зокрема, в її праці 1978 р. про расогенетичні зв'язки населення Кавказу аналізуються дані про 111 популяцій народів Кавказу, Середньої Азії та Півдня європейської частини СРСР.

Сидоренко А.Г. [23] на основі комплексного дослідження дерматогліфіки долонь виявив расові та статеві відмінності в залежності від кількісних і якісних показників, з урахуванням топографії трирадіусів і волярного малюнка, а також наявності або відсутності основних і додаткових трирадіусів; встановив значну кореляцію в прояві рідкісних дерматогліфічних ознак між долонями дітей та істинних батьків.

Суворова Н.А. [24] при порівнянні етнографічних та антропологічних даних показала, що за матеріалами антропологічного дослідження внесок місцевого (генетичного) субстрату у формування фізичних особливостей башкирів (зовнішнього вигляду, морфології зубної системи, дерматогліфічних параметрів) виглядає більш вагомо, ніж за історико-етнографічними даними. Причому, якщо за даними краніологічного дослідження носіями цього компонента є, головним чином, жінки, то за даними дерматогліфіки не менш чітко він простежується і в чоловіків.

Фундаментальною працею в галузі етнодерматогліфіки є дослідження Сегеди С.П. [21], який вивчав диференціацію людності України за даними дерматогліфіки і, на підставі аналізу варіацій провідних ознак даної системи, виділив локальні дерматогліфічні варіанти (комплекси) на теренах України (північний, центральний і південний).

Північний комплекс, який охоплює більшість популяцій Полісся та Волині, характеризується низьким і помірним дельтовим індексом (11,83 – 12,56), підвищеними частотами додаткових міжпальцевих трирадіусів (як правило, вище 20 %) і трирадіусів *t* (до 69 %). Це своєрідне поєднання ознак має аналоги серед білорусів Центральної Білорусі і росіян Північного Заходу та Півночі європейської частини Російської Федерації, що свідчить про наявність в окреслених регіонах України північноєвропейського морфологічного компоненту.

Центральний комплекс, поширений в окремих районах Середньої Наддніпряниці, на Півдні Волині та в Галичині, відзначається найбільш “західним” поєднанням дерматогліфічних ознак, а саме: середній *D110* (12,72 – 13,12), середньовисокий індекс Каммінса (8,40 – 8,63), низькі і помірні відсотки трирадіусів *t* (53,0 – 58,6 %), висока частота візерунків на гіпотенарі (34,6 – 38,7 %) і середня – міжпальцевих додаткових трирадіусів (16,1 – 19,1%). Близьке поєднання ознак властиве молдаванам Північної Буковини і росіянам Півдня європейської частини Російської Федерації.

Південний комплекс, розповсюджений на

Правобережжі Середньої Наддніпряниці, в степовій зоні і в Карпатах, характеризується високим в масштабах України *D110* (12,90 – 13,50), середнім індексом Каммінса (8,27 – 8,58), середньовисоким відсотком трирадіусів *t* (62,2 – 65,3 %), дещо заниженою кількістю узорів на гіпотенарі (26,3 – 30,4%) і міжпальцевих додаткових трирадіусів (10,1 – 23,6%). Паралелі між наддніпрянською та карпатською людністю, виявлені на основі дерматогліфічних даних, пов'язані з впливом південноєвропейського компонента. Цим же пояснюються аналогії з болгарами, гагаузами, молдаванами та деякими групами росіян Півдня європейської частини Росії.

Також Сегеда С.П. дав загальну дерматогліфічну характеристику українців на фоні деяких інших етнічних груп Євразії. Зокрема, показано, що за більшістю провідних дерматогліфічних характеристик (крім індекса Каммінса) українці в порівнянні з сумарною вибіркою Східної Європи та Скандинавії відхиляються в напрямі Кавказу, де поширені антропологічні варіанти південного походження. Ймовірно, ці відхилення зумовлені впливом південноєвропейського компонента, виявленого в Середній Наддніпряниці, в Карпатах, на Півдні України.

Цікавим напрямком дерматогліфічних досліджень є встановлення взаємозв'язку між дерматогліфічними параметрами та тілобудовою людини.

Зокрема, Мазур Е.С. [15] вперше в судовій медицині та криміналістиці провів багатопланове дослідження пальцевої і долонної дерматогліфіки з використанням оригінальної програми, що включає оцінку гребневого рахунку в дугових, завиткових і складних (атипових) пальцевих узорах і дослідження якісних дерматогліфічних ознак для подальшого їх аналізу методом багатовимірної статистики. На підставі особливостей стану дерматогліфічних ознак кистей сформовано цілісне уявлення про глибину і різноманітність конституціональних, фізичних та зовнішньо-розпізнавальних параметрів людини і продемонстровано статистично значущий взаємозв'язок між ними. Розроблено нові моделі діагностики статевої приналежності і довжини тіла, а також вперше створено критерії прогностичної оцінки фізіогномічних особливостей людини. Показано значущі кореляційні зв'язки і створено високоточні діагностичні моделі прогнозу абсолютних соматометричних параметрів людини на основі нелінійних ітераційних перетворень дерматогліфічних ознак.

В роботі Абрамової Т.Ф. [1] вперше сформовано цілісне уявлення про глибину і різноманітність міжсистемних зв'язків фенотипології пальцевої дерматогліфіки і нейроміодинаміки в структурі загальної конституції організму людини; виявлено класифікуючі значення ознак пальцевої дерматогліфіки з диференціацією їх відносно профільної специфіки спортивної діяльності (груп видів спорту, видів спорту, окре-

мого ампула); показано взаємозв'язок загальних і окремих ознак пальцевої дерматогліфіки з проявами основних фізичних якостей - сили, швидкості, витривалості, координації; представлені фенотипологічні характеристики пальцевої дерматогліфіки, які маркують прояв домінуючих фізичних якостей, в тому числі обмеження дефінітивного рівня фізичних можливостей; визначена стативна специфічність маркуючих можливостей пальцевої дерматогліфіки для оцінки фізичних здібностей; виявлена значимість бімануальної асиметрії основних ознак пальцевої дерматогліфіки та визначені пріоритетні категорії «симетрія - асиметрія» в прогнозі фізичних здібностей; показана мінливість енергетичних можливостей людини в межах фенотипічної різноманітності пальцевої дерматогліфіки, що дозволяє виділити інформативні критерії прогностичної оцінки фізичних здібностей людини.

Божченко А.П. [2-4] теоретично обґрунтував, експериментально розробив і практично підтвердив можливість судово-медичної ідентифікації особи за морфологічними особливостями папілярного рельєфу пальців рук шляхом комплексного вивчення його групової, внутрішньосімейної та індивідуальної мінливості та їх взаємозв'язку. Ним виділено три групи дерматогліфічних ознак: вроджені незмінні (тип візерунка, орієнтація, ульнарний і радіальний гребінцевий рахунок, рудименти ліній, дисплазії); вроджені змінні (висотно-широтний показник, відстань «дельта - міжфалангова складка», щільність ліній); та набуті змінні (горизонтальні, вертикальні і сітчасті білі лінії, сліди рубців) і доведено їх групову мінливість. Доведено, що стативний диморфізм проявляється рівномірно по всіх трьох групах, вікова мінливість - переважно серед змінних, а ростова мінливість - серед вроджених дерматогліфічних ознак. Діагностика ознак особи можлива по одній специфічній ознаці або по комплексу характерних ознак одного або декількох пальцевих візерунків. Для всіх груп досліджених ознак характерні локальна пальцева мінливість і міжпальцевий взаємозв'язок, які обумовлюють можливість вирішення реконструктивних завдань. Комплекс розроблених методик дозволяє в більшості випадків вірно розпізнавати руку і палець, при поділі тіла на частини - вирішувати питання про належність частин цілому і тим самим створювати необхідні умови для більш ефективного вирішення наступних діагностичних завдань.

Другим напрямком дерматогліфічних досліджень є встановлення кровної спорідненості на основі пальцевої дерматогліфіки і дерматогліфіки стоп та долонь.

Фандєєв А.Л. [28] вперше на 200 сімейних триплетах дослідив дерматогліфічні ознаки дистальних фаланг пальців рук і ніг та розробив оригінальну класифікацію форми потоку ліній в центрі узору на дистальних фалангах пальців кистей і стоп, що вперше дозволило визначити закономірності успадкування даної ознаки. Ним

вперше проведено порівняльний аналіз частоти дерматогліфічних ознак дистальних фаланг пальців верхніх і нижніх кінцівок у популяції і в сімейних групах. Виявлено відмінності в успадкуванні дерматогліфічних ознак батька і матері. Розроблений метод дозволяє встановити наявність або відсутність кровного споріднення між батьками і їх передбачуваною дитиною за дерматогліфічними ознаками дистальних фаланг пальців кистей і (або) стоп.

Фандєєвою О.М. [26, 27] уточнено, доповнено та узагальнено дерматогліфічний статус представників центрально-і південноєвропейської локальних рас: розподіл типу, висоти, форми узору, числа дельт. Доведено, що дерматогліфічні особливості популяції залежать від співвідношення в ній загальної кількості чоловіків і жінок. Детермінованість дерматогліфічних ознак обумовлена не тільки генетичними і середовищними факторами, але і стативним диморфізмом.

Отримано нові статистичні дані стосовно пальцевих візерунків та їх характеристик при дослідженні центрально- і південноєвропейської локальних рас. Виявлено риси подібності та відмінності в успадкуванні дерматогліфічних ознак пальців кистей і стоп у чоловіків і жінок.

Вперше визначена інформаційна значущість діагностичних коефіцієнтів з урахуванням стативного диморфізму, а також гомо-і гетеролатеральної асиметрії дерматогліфічних ознак у популяції і в сімейних групах.

За допомогою нових інформаційних моделей з різними варіантами сполучень ознак пальців верхніх і нижніх кінцівок створені універсальні діагностичні алгоритми визначення кровного споріднення. Універсальність алгоритму полягає в тому, що, по-перше, невідомим родичем може бути будь-який з членів передбачуваної сімейної групи, по-друге, кровна спорідненість може бути визначена як з урахуванням, так і без урахування статі дитини.

Розроблено оригінальну методику, що дозволяє достовірно або ймовірно встановити наявність або відсутність кровного споріднення між передбачуваними кровними родичами.

Шпак Л.Ю. [31] вперше в антропології представила дерматогліфіку дистальних, середніх та проксимальних фаланг пальців кисті. Було вивчено стативний диморфізм, білатеральну і дигі-талну мінливість, симетрію шкірного рельєфу фаланг. Виявлено асоціативні зв'язки візерунків фаланг пальців і орієнтацією папілярного рельєфу пальців кисті. Вперше розглянуто особливості успадкування візерунків середніх та проксимальних фаланг.

Вперше показана можливість використання візерунків середніх та проксимальних фаланг пальців кисті, поряд з візерунками дистальних фаланг, для ідентифікації особи для встановлення спорідненості. Розроблено кількісні критерії родинної спорідненості та оцінена можливість встановлення спорідненості дитини з одним або обома батьками

як за комплексом ознак дерматогліфіки пальців кисті, так і за однією з фалангових систем. Запропонована до застосування повна і узагальнена класифікація візерунків середніх та проксимальних фаланг пальців кисті та введені у науковий обіг оригінальні дані по частотах розподілу візерунків цих фаланг у деяких етно-територіальних групах.

На сьогоднішній день мало вивченими є дерматогліфічні ознаки пальців ніг [17]. Незначна увага цьому питанню приділена в фундаментальних дослідженнях Гладкової Т.Д. [5] та Гусевої І.С. [6]. Тарасов І.Б. [25] у своїй дисертаційній роботі дав розгорнуту статистику окремих дерматогліфічних ознак стоп, однак практично не порушив питання порівняльного аналізу їх з дерматогліфічними ознаками кистей.

Таким чином, дерматогліфіка є одним з найбільш інформативних та зручних для дослідження «комплексів зовнішності» людини, що сприяє її широкому використанню в судово-медичній практиці при експертизах спірного батьківства та ідентифікації невідомої особи. Представлені дані свідчать про те, що успішне застосування дерматогліфіки для ідентифікації невідомої особи, нарівні з іншими методами, дозволяє вести мову про систему методів, які здатні ефективно доповнювати один одного. До того ж, недостатня розробленість, практична потреба, простота, неінвазивність та матеріальна необтяжливість методу визначають вибір пальцевої, долонної дерматогліфіки та дерматогліфіки стопи при пошуку критеріїв діагностики та маркерів прояву фенотипу.

Література

1. **Абрамова Т.Ф.** Пальцевая дерматоглифика и физические способности: автореф. дис. на стиск. науч. степени докт. биол. Наук /Т.Ф. Абрамова. – Москва, 2003. – 51 с.
2. **Божченко А.П.** Судебно-медицинская оценка дерматоглифических признакою пальцев рук в идентификации личности: автореф. дисс. на соиск. науч. степени докт. мед. наук: спец. 14.00.24 «Судебная медицина» / А.П.Божченко. – Санкт-Петербург, 2009 – 22 с.
3. **Божченко А.П.** Новый алгоритм установления кровного юродства на основе дерматоглифического метода / А.П. Божченко, И.А. Толмачев - Судебно-медицинская экспертиза. - 2011, №6. – С.19-22.
4. Возможности и перспективы судебно-медицинской дерматоглифики /Божченко А.П., Толмачев И.А., Моисеенко С.А. и др. - Судебно-медицинская экспертиза. - 2009, №4. – С.33-36.
5. **Гладкова Т.Д.** Кожные узоры кисти и стопы обезьян и человека / Т.Д. Гладкова. – М.: Наука. – 1966. – 156 с.
6. **Гусева И.С.** Морфогенез и генетика гребешковой кожи человека / И.С.Гусева. – Минск. – 1986. – 160 с.
7. Дерматоглифика ладоней: новые данные и перспективы исследования в плане идентификации личности /[Мазур Е.С., Звягин В.Н., Дергач Н.С., Ахмедшин Р.Л.] - Вестник Томского государственного университета. – 2008, № 312. – С.105-108.
8. **Дубініна А.А.** Досвід вивчення дерматогліфічних ознак у зв'язку з особливостями статури юнаків і дівчат / А.А.Дубініна . - Biomedical Anthropology. – 2007. - №9. – С. 18-20.
9. **Звягин В.Н.** Медико-криминалистическое исследование фрагментов тел при массовом поступлении трупов / Звягин В.Н., Галицкая О.И., Негашева М.А. - Судебно-медицинская экспертиза. - 2012, №2. – С.4-7.
10. **Звягин В. Н.** Определение половой принадлежности человека по признакам гребневого счета ладоней с использованием канонического дискриминантного анализа /Звягин В. Н., Галицкая О. И., Сидоренко А. Г. .- Проблемы экспертизы в медицине.- 2006. - №3. – С.34-37.
11. **Звягин В.Н.** Биометрическая сортировка трупов, разрушенных в очаге катастрофы, по признакам пола, продольным, обхватным размерам степени подкожных жировотложений /Звягин В.Н., Галицкая О.И., Негашева М.А. - Судебно-медицинская экспертиза. - 2012, №3. – С.4-7.
12. **Звягин В.Н.** Медико-антропологические аспекты дерматоглифики фаланг кисти/ В.Н. Звягин, Л.Ю. Шпак - Судебно-медицинская экспертиза. - 2000, №4. – С.16.
13. **Колкутин В.В.** Современное состояние организационной составляющей идентификации личности неопознанных погибших в случаях чрезвычайных ситуаций / Колкутин В.В., Степанов А.А., Минева П.В. - Судебно-медицинская экспертиза. - 2011, №1. – С.10-13.
14. **Ляненко В.А.** Идентификация личности фрагментированных трупов при чрезвычайных происшествиях с многочисленными человеческими жертвами: автореф. дисс. на соиск. науч. степени канд. мед. наук: спец. 14.00.24 «Судебная медицина» / В.А.Ляненко. – Москва, 2007 – 16 с.
15. **Мазур Е.С.** Дерматоглифика в прогнозировании конституционных, физических и внешнеопознавательных признаков человека: автореф. дисс. на соиск. науч. степени докт. мед. наук: спец. 14.00.24 «Судебная медицина» / Е.С. Мазур. – Москва, 2009 – 22 с.
16. **Нурметова І.К.** Особливості сучасних антропологічних досліджень по встановленню взаємозв'язків в живому організмі / Нурметова І.К., Кухар І.Д. - Вісник морфології. 2007, Т. 13, № 2 – С.470-473
17. Организационные и научные вопросы медико-криминалистической идентификации личности неопознанного трупа с помощью дерматоглифики пальцев рук и ног /Акопов В.И., Божченко А.П., Ракитин В.А. и др. – Проблемы экспертизы в медицине. – 2001. № 2. – С. 8- 12.
18. **Пришва О.** Дерматогліфічні генетичні маркери розвитку силових здібностей дівчат, які займаються пауерліфтігом /Пришва О., Зайцева Г., Жосан І. - Медико-біологічні та психолого-педа-

- гогічні аспекти спортивного тренування. 2007, Т.IV. – С.214-217.
19. Проблемні питання щодо організації роботи судово-медичних експертів в умовах надзвичайних ситуацій з масовими жертвами людей в Україні / Мішалов В.Д., Герасименко О.І. та ін. – Судово-медична експертиза. – 2011, №1.- С.3-6.
 20. **Ракитин В.А.** К вопросу о практическом применении дерматоглифической идентификации на примере установления личности, погибших в ходе контртеррористической операции на Северном Кавказе / Ракитин В.А., Звягин В.Н. - Publication in electronic media: 30.03.2012 under <http://journal.forens-lit.ru/node/667> Publication in print media: Вопросы судебной медицины, медицинского права и биоэтики - Самара 2011.
 21. **Сегеда С.П.** Антропологичний склад українського народу: етногенетичний аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. докт. істор. наук: спец. 07.00.05 «Етнологія», 03.00.14 «Антропологія» / С.П. Сегеда – Київ, 2002 – 28 с.
 22. **Сергієнко Л.П.** Дерматогліфічні маркери в генетичному прогнозі фенотипічного прояву психомоторних здібностей людини / Л.П. Сергієнко, Н.Г. Чекмарьова. – Теорія та методика фізичного виховання. 2008. - №5. – С.11-17.
 23. **Сидоренко А.Г.** Возможности ладонной дерматоглифики при судебно-медицинской идентификации личности: автореф. дисс. на соиск. науч. степени канд. мед. наук: спец. 14.00.24 «Судебная медицина» / А.Г.Сидоренко. – Москва, 2006 – 22 с.
 24. **Суворова Н.А.** Проблема формирования антропологического состава башкир по данным дерматоглифики и одонтологии: дисс. на соиск. науч. степени канд. истор. наук: спец. 03.00.14 «Антропологія» / Н.А.Суворова. – Москва, 2005. – 320 с.
 25. **Тарасов И.Б.** Судебно-медицинский критерий внутрисемейного сходства по признакам дерматоглифики стопы: автореф. дисс. на соиск. науч. степени канд. мед. наук: спец. 14.00.24 «Судебная медицина» / И.Б.Тарасов – Москва, 1992 – 19 с.
 26. **Фандеева О.М.** Изучение дерматоглифических признаков пальцев ног как характеристик генетического родства применительно к судебно-медицинским идентификационным экспертизам : дис. канд. мед. наук. — М., 2002. – 20 С.
 27. **Фандеева О.М.** Структурная организация папиллярных узоров пальцев и их особенности в семейных группах: автореф. дисс. на соиск. науч. степени докт. мед. наук: спец. 14.03.01 –«Анатомия человека», 14.00.24 «Судебная медицина» / О.М.Фандеева. – Санкт-Петербург, 2010 – 22 с.
 28. **Фандеев А.Л.** Экспертиза родства по признакам дерматоглифики кисти и стопы: автореф. дисс. на соиск. науч. степени канд. мед. наук: спец. 14.00.24 «Судебная медицина» / А.Л.Фандеев. – Москва, 2005 – 16 с.
 29. **Хить Г.Л., Долинова Н.А.** Расовая дифференциация человечества Дерматоглифические данные. М.: Наука, 1990. - 206 с.
 30. **Чистикина Т.А.** Особенности пальцевой дерматоглифики населения Тюменской области / Чистикина Т.А., Зороастров О.М., Коломыс В.Е. - Судебно-медицинская экспертиза. - 2009, №5. – С.34-37.
 31. **Шпак Л.Ю.** Дерматоглифика фаланг пальцев кисти (антропологические и судебно-медицинские аспекты): автореф. дисс. на соиск. науч. степени канд. мед. наук: спец. 14.00.24 «Судебная медицина» / Л.Ю.Шпак – Москва, 2003 – 25с.
 32. **Щербаков В.В.** Идентификация личности по сходствам события с массовыми человеческими жертвами/ В.В. Щербаков, Е.В. Щербакова. – Судебно-медицинская экспертиза. - 2012, №1. – С.52-55.
 33. **Юдина Н. Г.** Особенности судебно-медицинской экспертизы трупов при идентификации в случаях массовых катастроф: автореф. дисс. на соиск. науч. степени канд. мед. наук: спец. 14.00.24 «Судебная медицина» / Н.Г.Юдина. – Самара, 2004 – 16 с.
 34. **Cummins H., Midlo Ch.** Palmar and plantar dermatoglyphics in primates. -Philadelphia, 1942. 257 p.
 35. **Orczykowska-Swiatkowska Z., Krajewska A.,** The probability of paternity on the basis of 70 dermatoglyphic features // Studies in Physical Anthropology. 1985. № 8, pp. 53-70.

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ПРОБЛЕМЫ ИДЕНТИФИКАЦИИ ОБЩИХ ФЕНОТИПИЧЕСКИХ ПРИЗНАКОВ ЧЕЛОВЕКА ПО ДЕРМАТОГЛИФИЧЕСКИМ ПАРАМЕТРАМ КИСТИ И СТОПЫ

Мишалов В. Д., Козань Н. Н.

Резюме: В статье представлена связь судебно-медицинской дерматоглифики с другими медицинскими и немедицинскими науками. Определены основные направления и положения судебно-медицинской дерматоглифики: предмет и объекты исследования, а также ряд вопросов, подлежащих решению. Дана общая оценка современному состоянию вопроса определения кровного родства и идентификации общих фенотипических признаков неизвестного лица методом пальцевой и ладонной дерматоглифики, а также дерматоглифики стопы. Проведен анализ последних научных публикаций по данной проблеме.

Ключевые слова: идентификация личности, дактилоскопия, дерматоглифика

MODERN STATE OF THE IDENTIFICATION OF COMMON PHENOTYPIC CHARACTERISTIC

DERMATOGLYPHIC PARAMETERS FOR HUMAN HANDS AND FEET

Mishalov V. D., Kozan N. M.

Summary: The paper presents the communication forensic dermatoglyphics with other medical and non-medical sciences. The main directions and provisions forensic dermatoglyphics: the subject and object of study, as well as issues to be resolved. Given the overall assessment of the current state of the determination of kinship and identification of common phenotypic traits a person by finger and palmar dermatoglyphics and dermatoglyphics foot. An analysis of recent publications on this problem.

Keywords: personal identification, dactyloscopy, dermatoglyphics.